

УДК 502.131.1:338.246.2:351.86(477)
DOI: 10.33663/1563-3349-2026-100-597
ISSN 1563-3349

А. Ю. КОВАЛЬЧУК

СТРАТЕГІЧНІ ПРІОРИТЕТИ БЕЗПЕКОВОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ У СФЕРІ ЕКОЛОГІЇ: КОНТЕКСТ ПОВОЄННОЇ ВІДБУДОВИ

Досліджено стратегічні пріоритети безпекової політики України у сфері екології в контексті повоєнної відбудови. З'ясовано відповідність чинних стратегій національної (2020 р.) та екологічної (2021 р.) безпеки сучасним і потенційним викликам повоєнної відбудови. Обґрунтовано, що екологічна безпека має стати одним із пріоритетів безпекової політики України на етапі повоєнної відбудови через сек'юритизацію екологічних загроз. Визначено ключові напрями оновлення безпекової політики в екологічній сфері. Акцентовано на необхідності формування проактивної моделі екологічної безпеки для повоєнної відбудови.

Ключові слова: безпекова політика, екологічна безпека, екоцид, повоєнна відбудова України, сек'юритизація екологічних загроз, «зелена» трансформація, принцип «Build Back Better and Greener».

Kovalchuk Artur . Strategic priorities of Ukraine's security policy in the field of environmental protection: the context of postwar reconstruction

This article examines the strategic priorities of Ukraine's security policy in the field of ecology in the context of post-war reconstruction. It assesses the alignment of current national security (2020) and environmental security (2021) strategies with the current and potential challenges of post-war reconstruction. It is argued that environmental security should become one of the priorities of Ukraine's security policy during the post-war reconstruction phase due to the securitization of environmental threats. Key directions for updating security policy in the environmental sphere have been identified. Emphasis is placed on the need to develop a proactive model of environmental security for post-war reconstruction.

Key words: security policy, environmental security, ecocide, post-war reconstruction of Ukraine, securitization of environmental threats, "green" transformation, Build Back Better & Greener principle.

© **КОВАЛЬЧУК Артур Юрійович** – аспірант відділу конституційного та муніципального права Інституту держави і права імені В. М. Корецького НАН України; ORCID: 0009-0007-3094-3551; e-mail: artur.kovalchuk@gmail.com

Вступ. Через руйнівні наслідки російсько-української війни для довкілля питання екологічної безпеки має для України не лише природоохоронне, а й безпекове значення. Масштабні пошкодження промислової інфраструктури, забруднення ґрунтів і водних ресурсів, деградація екосистем, мінутання територій, знищення природоохоронних об'єктів тощо формують комплекс довгострокових загроз, які безпосередньо впливають на національну безпеку. В цьому контексті екологічна безпека в умовах повоєнної відбудови (а також уже нині на деокупованих територіях) є одним із ключових елементів стратегічного планування розвитку України.

Актуальність дослідження стратегічних пріоритетів безпекової політики України у сфері екології на етапі повоєнної відбудови зумовлена необхідністю інтеграції екологічної компоненти у систему безпекової політики України. Повоєнна відбудова відкриває можливості для впровадження нових підходів до управління природними ресурсами, модернізації економіки на засадах «зеленої» трансформації та посилення інституційної спроможності держави у сфері екологічної безпеки. Водночас відсутність системного бачення стратегічних пріоритетів у цій сфері може призвести до відтворення екологічних ризиків і поглиблення вразливостей у майбутньому. Уникненню цих ризиків сприятиме належна інтеграція у безпекову політику питань, пов'язаних з подоланням екологічних наслідків війни. Таким чином, формування стратегічних пріоритетів безпекової політики України у сфері екології в умовах повоєнної відбудови є важливим науковим і практичним завданням, що потребує аналізу з позицій політичної науки.

Мета статті – з'ясувати стратегічні пріоритети безпекової політики України у сфері екології в контексті повоєнної відбудови; дослідити, наскільки чинні стратегії національної (2020 р.) та екологічної (2021 р.) безпеки відповідають сучасним і потенційним викликам повоєнної відбудови та як ці стратегії доцільно посилити.

Стан розробки проблеми. Тема стратегічних пріоритетів безпекової політики України у сфері екології в контексті повоєнної відбудови нині перебуває на етапі становлення; вона не розроблена політичною наукою та безпекознавством. У міждисциплінарних дослідженнях вітчизняних учених увага фокусується на: 1) наслідках війни для екології, їх оцінці (А. Духневич, С. Іванюта,

Н. Карпінська, Л. Якушенко та ін.) [1; 2]; 2) викликах екологічній безпеці та механізмах реагування на них як під час війни, так і прогнозовано на етапі повоєнної відбудови (К. Гнедіна, П. Нагорний, Я. Павко, М. Сокол та ін.) [3; 4; 5]. Водночас відсутні наукові дослідження, які б аналізували екологічну безпеку як складову безпекової політики України з фокусом уваги на етап майбутньої повоєнної відбудови. Попри значну кількість наукових праць, присвячених екологічним наслідкам війни та викликам майбутньої повоєнної відбудови України, питання стратегічних пріоритетів безпекової політики у сфері екології лише починає вивчатися. Нині висхідний інтерес становить питання гарантування екологічної безпеки в умовах воєнного стану, проблеми екологічної безпеки на деокупованих територіях.

Методи дослідження. Методологічну основу дослідження становить неоінституційний підхід, що дозволяє проаналізувати екологічну складову безпекової політики України крізь призму функціонування державних та недержавних інститутів. Застосовано також системний підхід для визначення місця екологічної безпеки у структурі національної безпеки.

Виклад основного матеріалу. Питання екологічної безпеки набули особливої гостроти в умовах повномасштабної війни. Хоч низка проблем у сфері екології отримують невідкладне реагування урядових та неурядових інститутів, але більшість із них будуть розв'язуватися уже на етапі повоєнної відбудови, й цей процес буде тривалим та дороготарісним.

Серед екологічних проблем, розв'язання яких буде найбільш актуальним на етапі повоєнної відбудови з позиції безпеки, виділимо ті, що спричинені: 1) забрудненням довкілля важкими металами від снарядів, залишків вибухових речовин, палива і мастил з техніки; 2) мінуванням територій; 3) витоками хімікатів, потраплянням небезпечних речовин у повітря, ґрунт і воду через руйнування промислових об'єктів; 4) водними катастрофами після підриву дамб, водосховищ; 5) масовими пожежами в екосистемах. Ми вказали лише на кілька екологічних проблем, які є результатом екоциду росії в Україні. Їх перелік значно ширший, і більшість проблем матиме довгострокові наслідки. Відновлення ґрунтів, очищення територій від мін тощо триватиме десятиліття, а екосистеми можуть не відновитися повністю.

Актуально звучить питання, як саме Україна після війни забезпечуватиме екологічну безпеку, якщо війна має такі масштабні наслідки для екології. Наразі ці наслідки продовжують зростати через продовження російської збройної агресії та екоциду. Очевидно, що профінансувати навіть першочергові проекти екологічної відбудови буде проблемно, що посилює значення міжнародних партнерств. Власне, міжнародна спільнота упродовж війни допомагає Україні через спеціальні платформи, конференції, фінансові програми та проекти, спрямовані на «зелену» відбудову України.

У межах української Формули миру, яка особливо активно обговорювалася у 2022–2024 рр., пункт 8 присвячений саме екологічній безпеці [6] – ліквідація екологічних наслідків війни, притягнення винних до відповідальності, комплексна система екологічного й економічного оздоровлення. Хоч українська Формула миру не стала універсальним планом завершення війни через цілковите відкидання державою-агресором, але актуальність зафіксованих у ній завдань для України уповні зберігається.

З 2023 р. функціонує Міжнародна робоча група високого рівня щодо екологічних наслідків війни (High-Level Working Group on the Environmental Consequences of the War) [7]. Вона була створена за ініціативи Офісу Президента України для: 1) оцінки наслідків війни для довкілля; 2) розробки рекомендацій з пошуку механізмів притягнення росії до відповідальності за екологічні злочини; 3) екологічного відновлення України. Робоча група розробила проект Екологічного договору для України з рекомендаціями для України щодо оцінки впливу війни на екологію [8]. Результати оцінки потрібні, щоб міжнародна спільнота бачила масштаби проблем та випрацювала рішення щодо фінансування проектів їх подолання. Наразі, поки триває війна, йдеться передусім про вимірювання та фіксацію впливу російської агресії на довкілля, хоча на деокупованих територіях роботи з посилення екологічної безпеки проводяться від 2022 р., і роль міжнародної підтримки у цьому є визначальною.

Глобальним трендом нині є впровадження принципу «Build Back Better» («відбудувати краще, ніж було»). На ньому, вважаємо, має ґрунтуватися відбудова України у сфері екологічної безпеки. Зміст цього принципу полягає у тому, що в ході повоєнної відбудови не має відновитися попередній стан системи, а мають від-

бутися якісні зміни. Йдеться не про реконструкцію, а про якісну трансформацію. Український уряд визнає важливість цього принципу [9]. На цьому робить акцент й Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України, додаючи до принципу «Build Back Better» ще «Build Back Greener» – «Build Back Better & Greener» («відбудувати краще та екологічніше, ніж було») [10]. Головна ідея полягає у тому, щоб відбудова України була узгоджена з новітніми екологічними вимогами.

Питання екологічної безпеки присутнє в низці проєктів, які спрямовані на підготовку до майбутньої відбудови. Серед таких відзначимо міжнародну ініціативу «Платформа дій для зеленої відбудови України» (Platform for Action on the Green Recovery of Ukraine), щорічні міжнародні конференції з відновлення України Ukraine Recovery Conference та ін. Однак ми зауважили, що проєкти, спрямовані саме на екологічну безпеку, наразі не набули пріоритетності в обговореннях. Радше у фокусі уваги є енергетика, оборонна промисловість, агропромисловий комплекс, критична інфраструктура, житловий сектор та ін. Це помітно не лише на основі вивчення сфер зацікавленості донорів та інвесторів, а й на основі позиції уряду України [11].

Важливо враховувати, що наслідки війни будуть багатоаспектними і дуже затратними для відновлення. У ситуації і замінованих територій, і забруднених ґрунтів, і знищених екосистем швидкого економічного повернення вкладених інвесторами коштів очікувати не можна. Відтак класична модель «інвестиції → розвиток» тут, припускаємо, не працюватиме, проєкти не дадуть швидкої вигоди інвесторам, а держава після війни не матиме належного ресурсу для такої кількості екологічних проєктів, як того вимагатиме ситуація.

Виходом є притягнення до міжнародної відповідальності держави-агресора за заподіяну шкоду. Для цього нині важливо фіксувати, документувати всі збитки, вести реєстри, розглядати можливі компенсаційні механізми. Фактично йдеться про майбутні репарації, використання отриманих від обігу заморожених російських активів надприбутків тощо. Однак навіть після притягнення росії до відповідальності за збройну агресію щодо України повне швидке відновлення України та забезпечення екологічної безпеки на її території не видається за можливе. Очевидно, важливою є пріори-

тезація тих завдань, які найзначущіші для поетапного посилення екологічної безпеки.

Україна може стати пілотним кейсом, в межах якого буде вироблений новітній підхід до забезпечення екологічної безпеки в країнах, на території яких велися бойові дії. До цього процесу мають бути залучені провідні міжнародні інституції (інститути ООН, Світовий банк, ЄС та ін.), однак припускаємо, що вони передусім створюватимуть методики оцінки заподіяної шкоди, надаватимуть технічну допомогу і лише частково фінансуватимуть найбільш критичні проекти.

У питанні екологічної безпеки на етапі повоєнної відбудови України важливо не мати хибних очікувань. Очевидно, що всі проблеми (попри значущість кожної) будуть пріоритезовані. Післявоєнна відбудова України матиме дуже складний екологічний порядок денний. Передусім відбуватиметься розмінування, очищення води, підготовка аграрних регіонів або краще збережених міст, куди можуть повернутися громадяни. Водночас будуть «сірі зони», які тривало зможуть використовуватися дуже обмежено з огляду на наслідки війни. Також будуть і зони екологічних проблем із далеким горизонтом їх розв'язання, коли значна частина екологічних проблем залишиться для наступних поколінь українців.

Важливо уже нині робити прогнози того, на які саме проекти, спрямовані на гарантування екологічної безпеки, Україна на етапі повоєнної відбудови має кращу перспективу отримати фінансування інвесторів та донорів. Припускаємо, що підтримку отримають передусім проекти, які або прогнозовано дадуть економічний ефект, або зменшать прями ризики для людей не лише в Україні, а в ширшому географічному вимірі. Очевидним пріоритетом буде енергетика як сфера «зелених» інвестицій. «Чиста» енергетика цікава своєю порівняно швидкою окупністю. Однак актуальним буде широкий спектр проблем, а не лише енергетика, а й проблема води та водної інфраструктури, посилення захисту від техногенних катастроф, управління воєнними та пов'язаними з ними відходами, розмінування, відновлення ґрунтових ресурсів та екосистем (біорізноманіття) України (степи, заповідники і т. ін.). Очевидно, що на етапі повоєнної відбудови одночасно гостро постане цілий комплекс питань, які не матимуть очевидної економічної віддачі. Є ризик, що забруднене болото чи віддалена територія тривалий

час будуть без належної уваги. Окрім того, багато екологічних проблем, зумовлених війною, мають ризик стати відкладеною проблемою. Зокрема, такі екологічні проблеми, як токсини в ґрунті, можуть не бути розв'язані кілька десятиліть.

На питання фінансування відбудови України, і зокрема екологічне відновлення, впливатиме й те, коли буде досягнуто миру, якою буде безпекова ситуація в глобальному та регіональному масштабах, які проблеми та в яких державах ще потребуватимуть реагування міжнародної спільноти, а відтак – відтягуватимуть увагу від потреб України. Важливо бути готовим, що екологічне відродження України може відбуватися в умовах гострої конкуренції за обмежені ресурси та високої безпекової невизначеності. За роки повномасштабної російсько-української війни наявні приклади стрімкої зміни пріоритетів, коли суб'єкти міжнародних відносин змінювали об'єкти своєї підтримки. Також очевидно, що ресурси донорів та інвесторів є обмеженими, а конкуренція за них лише зростатиме.

За нашою оцінкою, сфера екології має активно інтегруватися в безпекову політику. В умовах повоєнної відбудови екологічна політика, припускаємо, буде зацікавлена розвиватися в межах безпекових та економічних стратегій держави. Можливості залучення фінансування від інвесторів та донорів для проєктів екологічної безпеки будуть узалежені від їхньої інтеграції у ширші відбудовчі ініціативи, що матимуть економічний ефект, соціальну значущість та відповідність міжнародним зобов'язанням України. У цьому контексті екологічні проєкти набудуть більшої інвестиційної привабливості за умови їх позиціонування як інструментів відновлення продуктивних секторів (через рекультивуацію земель, відновлення агропромисловості тощо), як складових гуманітарної безпеки (запобігання екологічно зумовленим кризам), а також як механізмів імплементації міжнародних стандартів (Цілі сталого розвитку ООН, *Acquis Communautaire* ЄС та ін.). Відтак бачимо перспективу в такій моделі повоєнної екологічної безпеки України, коли екологічна складова буде інтегрована в ширші питання – національної безпеки, європейської інтеграції, економічної відбудови. Такий підхід корелює з логікою сек'юритизації екологічних питань, за якої екологічні загрози інтерпретуються як питання національної та гуманітарної безпеки, що визначає пріоритетність їх фінансування.

Для нас важливо з'ясувати, наскільки відповідають чинні безпеківі стратегії завданню забезпечення екологічної безпеки на етапі повоєнної відбудови. Наразі чинною є Стратегія національної безпеки України (2020 р., зі змінами) [12]. Реалізація її пріоритетів забезпечується, зокрема, шляхом «забезпечення екологічної безпеки» (п. 6). Екологічна безпека визначена одним із найвищих пріоритетів (п. 56). Серед загроз національній безпеці визнано погіршення середовище життєдіяльності, якість повітря, питної води, продуктів харчування, що впливає на життя та здоров'я людей (п. 28). Поставлено завдання забезпечити екологічно орієнтований розвиток агропромислового комплексу (п. 53), створити умови для підтримання екологічної рівноваги на території України (п. 56).

Стратегія національної безпеки України стала основою для розроблення окремої стратегії екологічної безпеки, і у 2021 р. такий документ було ухвалено [13]. Стратегія екологічної безпеки та адаптації до зміни клімату на період до 2030 року конкретизована операційними планами реалізації на 2022–2024 рр. та 2025–2027 рр. Наголосимо, що обидві стратегії були розроблені до повномасштабної війни й уповні не відповідають викликам повоєнної відбудови. Вони потребують оновлення через повноцінну інтеграцію екології в систему національної безпеки.

Стратегія екологічної безпеки та адаптації до зміни клімату України до 2030 року формує важливу нормативно-інституційну основу для забезпечення екологічної стійкості держави, однак у чинній редакції вона не відповідає комплексним викликам повоєнної відбудови і трансформації підходів до безпеки. Її обмеження зумовлені довоєнною логікою формування, що не враховує масштабів руйнівного впливу війни на екологію, потреб екологічної реабілітації територій та необхідності інтеграції екологічної політики у безпеково-економічну модель відновлення і т. ін. Ця стратегія потребує концептуального оновлення шляхом посилення її сек'юритизації, інтеграції у політику повоєнної відбудови та адаптації до нових ризиків, зумовлених російською агресією, з урахуванням необхідності розвитку інституційної спроможності держави управляти довгостроковими екологічними наслідками збройної агресії.

Відтак в оновленій екологічній стратегії доцільно чітко закріпити, що наслідки війни для екології є одним із ключових чинни-

ків національної безпеки. Важливо узгодити відповідні положення стратегії з процесами повоєнної відбудови, передбачити принцип «зеленої реконструкції» України, обов'язкові екологічні критерії для інфраструктурних інвестицій, а також забезпечити їх інтеграцію у механізми реалізації міжнародної допомоги та донорських програм. Важливо включити управління ризиками залишків війни, відновлення екосистем, екологічно орієнтоване розмінування територій із визначенням пріоритетності втручань, системний моніторинг стану довкілля на постраждалих територіях та створення єдиної системи екологічних даних, розвиток системи моніторингу та раннього попередження. Має бути інтегрований принцип «Build Back Better & Greener», запроваджені обов'язкові ESG/екологічні критерії для проектів (їх відповідальне фінансування), а також забезпечено їх обов'язковість через нормативно-правові та інституційні механізми контролю й відповідальності.

Оскільки безпекова політика є стратегічним підходом, сукупністю заходів та інституцій, спрямованих на захист національних інтересів, громадян, організацій та інформаційних активів від внутрішніх і зовнішніх загроз, то вона включає усі сфери, у т. ч. екологічну. Але в Україні екологія ще не стала повноцінним елементом безпекової політики. Інтеграція екологічної безпеки у безпекову політику України потребує переходу до нової інституційно закріпленої моделі. Йдеться не просто про «додавання» екологічних питань, а про їх сек'юритизацію. Це передбачає визнання екологічних загроз як прямих загроз національній, економічній і гуманітарній безпеці. Включення екологічної безпеки в безпекову політику України означає перехід до інтегрованої моделі, де екологія виступає не окремим сектором, а базовою умовою відновлення, розвитку і довгострокової стабільності держави.

Висновки. Для України потрібна інноваційна стратегія повоєнної відбудови, в основі якої лежатиме сильна безпекова складова з екологічною компонентою. Чинні стратегії національної та екологічної безпеки, попри їхню нормативну значущість, неповною мірою відповідають викликам повоєнної відбудови, зокрема в частині врахування спричинених збройною агресією наслідків для екології. Їх довоєнна логіка обмежує здатність реагувати на масштабні екологічні наслідки війни та інтегрувати екологію в безпекову політику. Це зумовлює необхідність їх оновлення на засадах

сек'юритизації екологічних загроз і впровадження інтегрованої моделі, де екологічна безпека буде ключовою умовою відновлення та довгострокової стійкості України.

Стратегічні пріоритети безпекової політики України в екологічній сфері доцільно розуміти як багаторівневу систему, що поєднує відновлення, трансформацію і посилення стійкості повоєнної держави, включаючи зміцнення інституційної спроможності та ефективного екологічного врядування. Ключовим імперативом є мінімізація та ліквідація наслідків екологічних загроз, спричинених війною, як складової забезпечення національної безпеки, а також належна фіксація та оцінка збитків, притягнення до відповідальності за екологічні злочини, пов'язані з воєнними діями. Екологічну складову важливо інтегрувати в усі сектори політики відбудови через принцип «Build Back Better & Greener», що передбачає перехід до кліматично нейтральної та ресурсоефективної моделі розвитку, а також відновлення та збереження екосистем і біорізноманіття як основи довгострокової безпеки. Має бути продовжена діяльність для гармонізації з нормами ЄС, імплементація *Acquis Communautaire* у сферу екології. На повоєнному етапі безпекова політика має значну увагу приділити системам моніторингу, раннього попередження, управління екологічними ризиками, зокрема щодо стану критичної інфраструктури, енергетичної безпеки та впливу на здоров'я населення. Важливо виходити з того, що велика кількість загроз не зникне, і потенційно можуть виникати нові безпекові виклики; що вимагає від України готовності реагувати на них, а також діяти на випередження (запобігання). Важливо розвивати міжнародну співпрацю для залучення фінансово-технологічних ресурсів для «зеленої» реконструкції України, а також для інтеграції до європейських і глобальних механізмів екологічної безпеки. У сукупності ці пріоритети репрезентують перехід від реактивної до проактивної моделі екологічної безпеки – від моделі реагування на заподіяну шкоду до попередження ризиків і формування стійкості.

Для України після завершення війни потрібна модель повоєнної відбудови, у якій будуть належно інтегровані не лише засади національної безпеки, а й посилено акцентовано на важливості екологічної безпеки. Відтак екологічну безпеку доцільно розглядати як складову національної безпеки та фундамент повоєнної відбудови

України. Без надійної екологічної безпеки повоєнна відбудова буде нестійкою, а національна безпека – вразливою. Модель післявоєнної відбудови України передбачає інтеграцію національної та екологічної безпеки як взаємозалежних складових, де сек'юритизація екологічних загроз забезпечує стійке відновлення інфраструктури, економіки та природних ресурсів за принципом «Build Back Better & Greener».

1. Духневич А., Карпінська Н. Екологічні наслідки війни: оцінка впливу відходів на навколишнє середовище. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2025. № 1. С. 347-352. DOI: 10.24144/2788-6018.2025.01.55.
2. Іванюта С., Якушенко Л. Пріоритети забезпечення екологічної безпеки України в умовах російської воєнної агресії: аналітична доповідь. Київ: Національний інститут стратегічних досліджень, 2024. 61 с.
3. Гнедіна К., Нагорний П. Загрози екологічній безпеці: реалії воєнного часу та економічне стимулювання повоєного екологічного відновлення України. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. 2023. № 4 (32). С. 39-52. DOI: 10.25140/2411-5215-2022-4(32)-39-52.
4. Павко Я. Повоєнне відновлення України в контексті протидії зміні клімату: політико-правові аспекти. *Київський часопис права*. 2024. № 3. С. 229-237. DOI: 10.32782/klj/2024.3.33
5. Сокол М., Богданова А. Забезпечення екологічної безпеки в Україні в умовах воєнного стану. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського*. Сер. Юридичні науки. 2025. Т. 36 (75). № 1. С. 42-47. DOI: 10.32782/TNU-2707-0581/2025.1/07
6. Формула миру. Офіційне Інтернет-представництво Президента України. URL: <https://t1p.de/v3m3k>
7. The High-Level Working Group on the Environmental Consequences of the War presented an Environmental Compact for Ukraine to the Head of State. Official website of the President of Ukraine. URL: <https://t1p.de/1cl7r>
8. Екологічний договір для України. Зелене майбутнє: рекомендації щодо відповідальності та відновлення. Офіційне Інтернет-представництво Президента України. URL: <https://t1p.de/xi9a8>
9. Департамент комунікацій Секретаріату Кабінету Міністрів України. Визначено шість населених пунктів, де відбуватиметься комплексне відновлення за новими принципами, – Прем'єр-міністр. Урядовий портал. URL: <https://t1p.de/znvqb>
10. Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України. «Build Back Better», «Build Back Greener» – ключові принципи відбудови України. Урядовий портал. URL: <https://t1p.de/n0wcd>
11. Пріоритетом у відбудові залишається житло, енергетика та критична інфраструктура, – Денис Шмигаль. Урядовий портал. URL: <https://t1p.de/1k19l>
12. Стратегія національної безпеки України. Урядовий кур'єр. 2020. 16 верес. № 179.
13. Стратегія екологічної безпеки та адаптації до зміни клімату на період до 2030 року. Урядовий кур'єр. 2021. 12 лист. № 218.

References

1. Dukhnevych A., Karpinska N. Environmental consequences of war: assessment of waste impact on the environment. *Analytical and Comparative Jurisprudence*. 2025. № 1. P. 347-352. DOI: 10.24144/2788-6018.2025.01.55.
2. Ivanyuta S., Yakushenko L. Priorities for ensuring Ukraine's environmental security in the context of Russian military aggression: an analytical report. Kyiv: National Institute for Strategic Studies, 2024. 61 p.
3. Hnedina K., Nahorny P. Threats to ecological safety: realities of wartime and economic stimulation of post-war ecological restoration of Ukraine. *Problems and prospects of economics and management*. 2023. № 4 (32). P. 39-52. DOI: 10.25140/2411-5215-2022-4(32)-39-52.
4. Pavko Ya. Post-war Recovery Ukraine in the Context of Counteracting Climate Change: Political and Legal Aspects. *Kyiv Law Journal*. 2024. № 3. P. 229-237. DOI: 10.32782/klj/2024.3.33
5. Sokol M., Bogdanova A. Ensuring environmental safety in Ukraine under martial law. *Scientific Notes of Taurida National V. Vernadsky University*. Ser. Juridical Sciences. 2025. Vol. 36 (75). Is. 1. P. 42–47. DOI: 10.32782/TNU-2707-0581/2025.1/07
6. The Ukrainian Peace Formula. Official website of the President of Ukraine. URL: <https://t1p.de/v3m3k>
7. The High-Level Working Group on the Environmental Consequences of the War presented an Environmental Compact for Ukraine to the Head of State. *Official website of the President of Ukraine*. URL: <https://t1p.de/1cl7r>
8. An Environmental Compact for Ukraine. A Green Future: Recommendations for Accountability and Recovery. Official website of the President of Ukraine. URL: <https://t1p.de/xi9a8>
9. Communications Department of the Secretariat of the CMU. Prime Minister says six settlements identified for comprehensive reconstruction based on new principles. Government portal. URL: <https://t1p.de/znvqb>
10. Ministry of Environmental Protection and Natural Resources: Build Back Better, Build Back Greener – key principles of Ukraine's reconstruction. *Government portal*. URL: <https://t1p.de/n0wcd>
11. Housing, energy and critical infrastructure remain priorities for reconstruction: Denys Shmyhal at the presentation of the Ukraine damage and needs assessment report. Government portal. URL: <https://t1p.de/1k19l>
12. National Security strategy of Ukraine. *Uryadoviy Kurier*. 2020. 16 Sept. № 179.
13. Environmental Security and Climate Adaptation Strategy until 2030. *Uryadoviy Kurier*. 2021. 12 Nov. № 218.

Kovalchuk Artur. Strategic priorities of Ukraine's security policy in the field of environmental protection: the context of postwar reconstruction

This article examines the strategic priorities of Ukraine's security policy in the field of ecology in the context of post-war reconstruction. It assesses the alignment of current national security (2020) and environmental security (2021) strategies with the challenges facing Ukraine's post-war reconstruction. It is argued that environmental security should become one of the priorities of Ukraine's security policy during the post-war reconstruction phase, based on the securitization of environmental threats. Key directions for updating security

policy in the environmental sphere have been identified. It is argued that after the war ends, Ukraine needs a model of post-war reconstruction in which the principles of environmental security are systematically integrated and prioritized. Therefore, the author believes that environmental security should be viewed as a component of national security and the foundation of Ukraine's post-war reconstruction. It is emphasized that without an adequate level of environmental security, post-war reconstruction will be unsustainable, and national security will be vulnerable. According to the author's approach, the securitization of environmental threats will contribute to the restoration of infrastructure, the economy, and natural resources based on the "Build Back Better & Greener" principle. The strategic priorities of Ukraine's security policy in the environmental sphere are defined as: 1) minimizing/eliminating the consequences of environmental threats, as well as preventing them based on risk assessment and forecasting; 2) recording and documenting damages, maintaining registers of such damages, etc., to subsequently hold the aggressor state accountable for environmental crimes related to military operations; 3) systematically integrating environmental considerations into security policy; 4) developing systems for monitoring, early warning, and environmental risk management; 5) implementation of the principles of "green" post-war reconstruction, including decarbonization, ecosystem restoration, and increased climate resilience. In the author's assessment, the post-war reconstruction phase requires a shift from a reactive to a proactive model of environmental security—that is, from a model of responding to damage already inflicted to one of early detection of environmental threats, their scientifically grounded forecasting, and prevention.

Key words: security policy, environmental security, ecocide, post-war reconstruction of Ukraine, securitization of environmental threats, "green" transformation, the "Build Back Better & Greener" principle.

Дата першого надходження рукопису до редакції: 25.03.2026 р.

Дата прийнятого до друку рукопису після рецензування: 30.03.2026 р.

Дата публікації: 28.04.2026 р.